

Rapport

Politieke peiling Tweede Kamer

I&O-peiling Tweede Kamer
Mei 2023

Colofon

Politieke peiling Provinciale Staten en Tweede Kamer

Uitgave

I&O Research
Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Rapportnummer

2023/074

Datum

mei 2023

Auteurs

Asher van der Schelde
Peter Kanne

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron (I&O Research) duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

	I&O zetelpeiling: BBB levert iets in, PvdD blijft groeien	4
2	Zetelpeiling Tweede Kamer	8
2.1	BBB virtueel nog de grootste, maar verschil neemt af	8
2.2	Switchgedrag sinds PS'23	10
2.3	Switchgedrag sinds TK'21	11
2.4	Stemgedrag sterk afhankelijk van vertrouwen in overheid	12
2.5	Profiel Partij voor de Dieren-kiezer	13
2.6	Tegengestelde bewegingen: VVD en BBB	17
2.7	Ontevredenheid met kabinet stabiliseert	20
3	Politiek leiders	21
3.1	Bekendheid politici	21
3.2	Waardering	22
4	Onderzoeksverantwoording	23

I&O zetelpeiling: BBB levert iets in, PvdD blijft groeien

Als er nu Tweede Kamerverkiezingen zouden plaatsvinden, zou de BBB een goede kans maken de grootste partij te worden. In de I&O-zetelpeiling van mei haalt de BBB 27 zetels. Dat zijn er wel vier minder dan vorige maand. De VVD krabbelt juist weer iets op en stijgt van 19 naar 24 virtuele zetels. De coalitiepartijen staan gezamenlijk op 43 virtuele zetels, een verlies van 35 ten opzichte van de zetelverdeling in de huidige Tweede Kamer.

Tabel 0.1 - Peiling Tweede Kamerverkiezingen 15 mei 2023 (zetels)

“Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?”

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen en heeft partij van eerste voorkeur (n=1.540).

	Zetels					Verschil		%
	TK'21	jan'23	feb'23	apr'23	mei'23	t.o.v. apr	t.o.v. '21	mei'23
VVD	34	24	24	19	24	+5	-10	14,9
D66	24	13	12	10	9	-1	-15	5,9
PVV	17	19	18	13	13	0	-4	8,6
CDA	15	6	7	7	5	-2	-10	3,2
SP	9	10	9	7	7	0	-2	4,5
PvdA	9	9	13	12	11	-1	+2	7,3
GL	8	13	12	13	12	-1	+4	7,4
FvD	8	4	5	3	3	0	-5	1,9
PvdD	6	8	10	9	12	+3	+6	7,9
CU	5	5	5	4	5	+1	0	3,6
Volt	3	5	3	7	6	-1	+3	4,3
JA21	3	12	10	8	7	-1	+4	4,9
SGP	3	5	4	3	4	+1	+1	2,6
DENK	3	3	3	2	2	0	-1	1,6
50+	1	0	0	1	2	+1	+1	1,5
BBB	1	12	14	31	27	-4	+26	16,8
BIJ1	1	1	1	1	0	-1	-1	0,3
BvNL	0	1	0	0	1	+1	+1	1,0
Anders	0	0	0	0	0	0	0	1,8
Coalitie	78	48	48	40	43	+3	-35	100

Bron: I&O Research, mei 2023

Opkomst Partij voor de Dieren

De Partij voor de Dieren is bezig aan een gestage opmars. De partij van Esther Ouwehand beschikt nu over zes zetels in de Tweede Kamer. In deze peiling zien we een virtuele verdubbeling. De Partij voor de Dieren trekt kiezers vanuit allerlei linkse en progressieve concurrenten. Vooral vanuit D66 stappen veel kiezers over (22% van de huidige PvdD-kiezers stemden in maart '21 op D66).

Kiezers die overstappen naar de PvdD vinden het belangrijk dat de politiek meer doet om klimaatverandering tegen te gaan en zich bekommert om het milieu, duurzaamheid en dierenrechten. Zij zien de PvdD als een standvastige partij die hier consistent voor pleit. In sociaaldemografische zin zien we dat de PvdD-kiezer sterk lijkt op die van GroenLinks. Ze zijn relatief jong, hoogopgeleid en stedelijk. Deze twee kiezersgroepen verschillen echter wel als het

gaat om vertrouwen in de overheid: PvdD-kiezers zijn relatief wantrouwend. In die zin lijken PvdD-kiezers meer op de SP-aanhangers.

Tegengestelde bewegingen VVD en BBB

VVD en BBB maken deze maand tegengestelde bewegingen. Ten opzichte van maart 2021 verliest VVD en wint BBB. VVD weet zich ten opzichte van vorige maand echter te herstellen terwijl BBB zetels verliest in vergelijking met april.

Uit paragraaf 2.2 blijkt dat VVD er goed in slaagt haar Provinciale Staten-kiezers vast te houden. Voorts trekken de liberalen plukjes kiezers weg bij partijen als CDA, D66, BBB en JA21. De meest gehoorde redenen om toch weer bij VVD uit te komen zijn het leiderschap (in het bijzonder Rutte), de liberale beginselen en het opkomen voor ondernemers en hardwerkende Nederlanders.

BBB is nog altijd zeer populair en zou op circa 27 zetels uitkomen als er nu verkiezingen zouden worden gehouden. Belangrijke redenen om op de partij te stemmen zijn nog altijd de standpunten rondom stikstof en boeren en de duidelijke taal van politiek leider Caroline van der Plas. Wel zien we dat BBB vier zetels verliest ten opzichte van april.

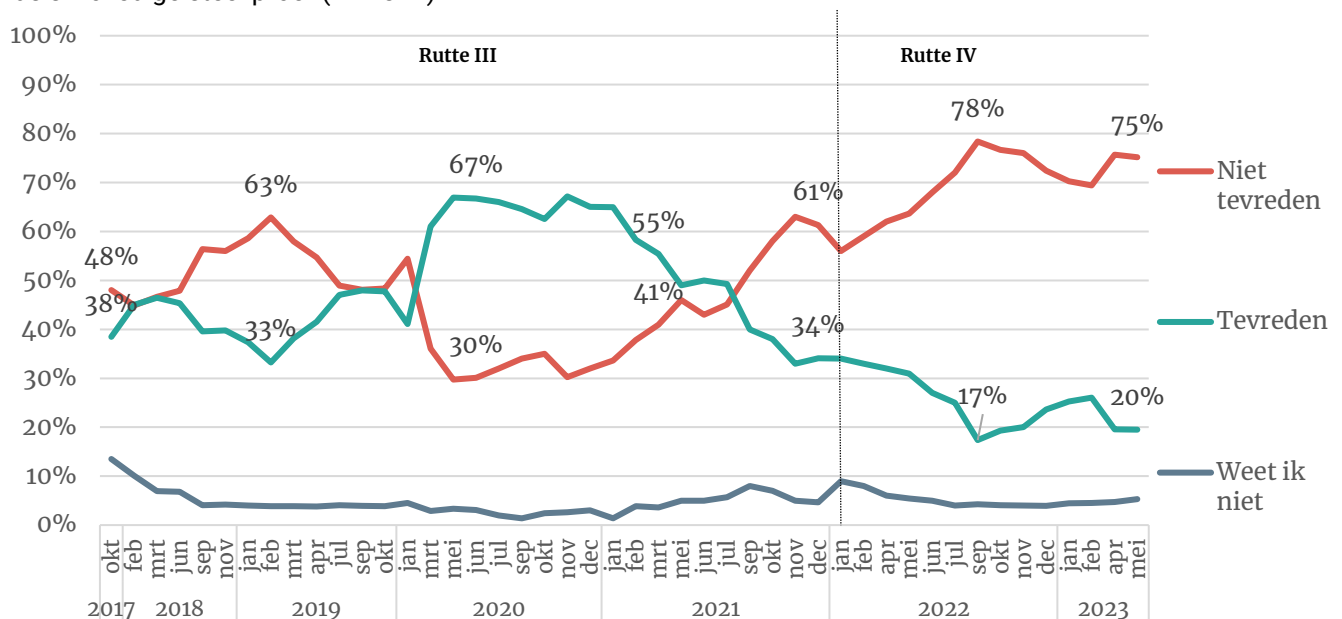
Kiezers die bij de Provinciale Statenverkiezingen BBB stemden maar nu niet meer, wijken vooral uit naar PVV (6%), JA21 (3%) of VVD (3%). Een nog groter deel van die kiezersgroep (14%) heeft nu geen partijvoorkeur.

Driekwart ontevreden met kabinet

Drie op vier (75%) kiezers zijn nu ontevreden met het kabinet. Net zoveel als vorige maand. Een vijfde (20%) geeft aan wél tevreden te zijn.

Figuur 0.2: Hoe tevreden of ontevreden bent u over het kabinet Rutte III/IV?

Basis: volledige steekproef (n=1.871)

Bron: I&O Research, mei 2023

Omtzigt nog altijd veruit meest populaire politicus

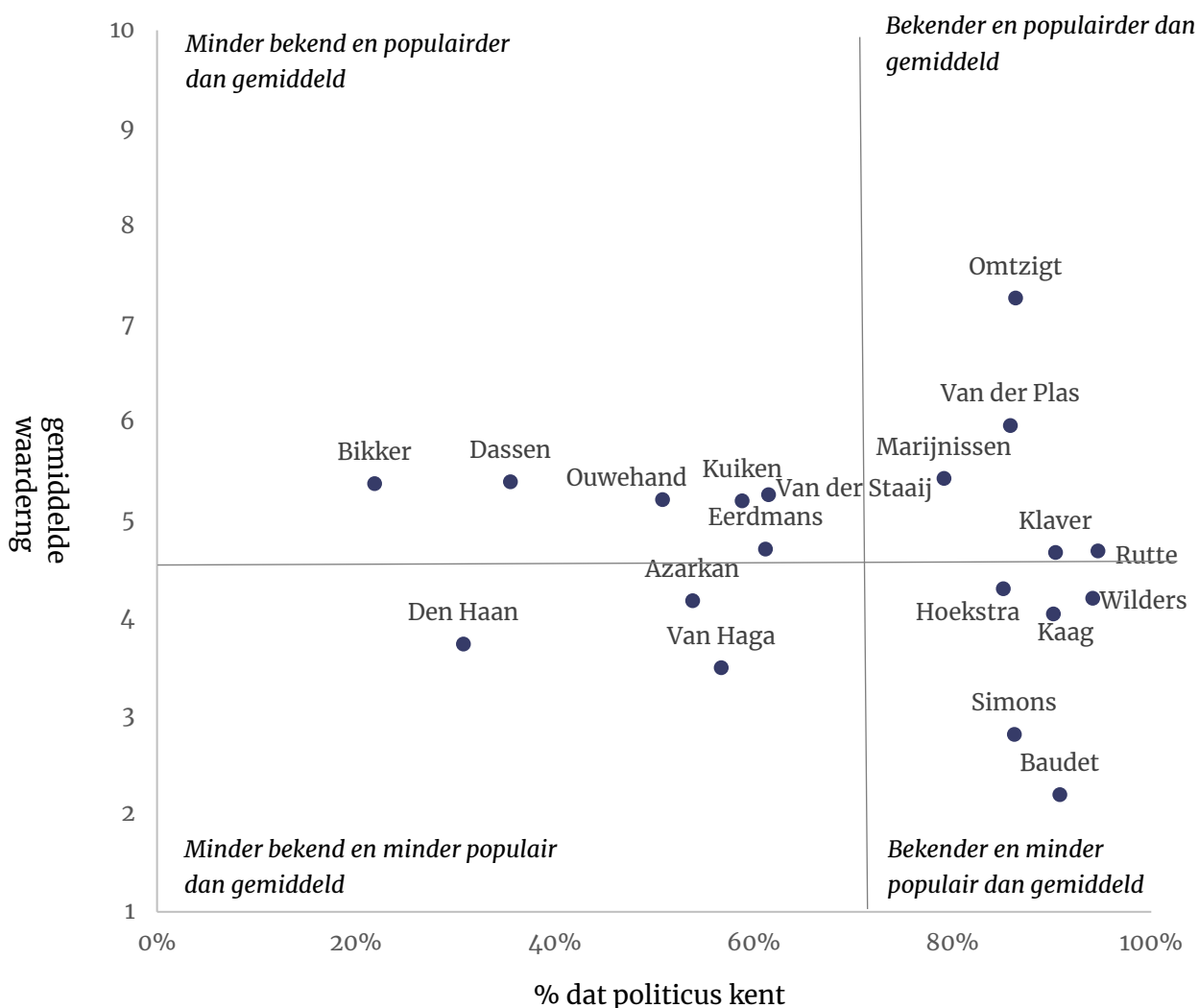
We vroegen kiezers of zij de politiek leiders van de partijen (en enkele eenmansfracties) in de Tweede Kamer kennen en hoe zij hen waarderen (mits bekend). De gemiddelde bekendheid is 69 procent, terwijl de gemiddelde waardering een 4,6 is (op een schaal van 1 tot 10).

Onderstaande matrix laat zien hoe de politici op beide punten scoren. Pieter Omtzigt is veruit de meest populaire politicus (7,3). Caroline van der Plas (6,0) volgt op enige afstand.

Leiders van de grotere middenpartijen (Rutte, Hoekstra, Kaag) zijn zeer bekend, maar weinig bemind (op of net onder het gemiddelde). Mirjam Bikker – de nieuwe CU-leider – is nog niet zo bekend (22% kent haar), maar wordt redelijk goed gewaardeerd (met een 5,4).

Figuur 0.3: Bekendheid en waardering politici

Basis: volledige steekproef (n=1.871)

Bron: I&O Research, mei 2023

Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 12 tot en met maandag 15 mei 2023. Aan het onderzoek namen 1.872 respondenten deel. I&O Research voerde dit onderzoek uit op eigen initiatief. Er is geen opdrachtgever.

Het grootste deel van de steekproef (n=1.673) is afkomstig het I&O Research Panel, 199 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond.

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken.

2 Zetelpeiling Tweede Kamer

2.1 BBB virtueel nog de grootste, maar verschil neemt af

Vorige maand was de BoerBurgerBeweging (BBB, met 31 zetels) veruit de grootste partij in de I&O Research-zetelpeiling. Nu verliest BBB vier zetels maar is het met 27 zetels nog altijd groter dan de VVD (24 zetels), dat vijf zetels wint in vergelijking met april.

De Partij voor de Dieren maakt een indrukwekkende groei door. Als er nu verkiezingen zouden worden gehouden zou de partij haar huidige zetelaantal (6) verdubbelen: twaalf zetels.

Alle coalitiepartijen (VVD -10, D66 -15, CDA -10) behalve ChristenUnie (nog altijd vijf zetels) staan op duidelijk verlies in vergelijking met de Tweede Kamerverkiezingen van 2021. Al krabbelt de coalitie als geheel deze maand iets op dankzij de 5 zetels winst van de VVD.

Ook PVV (-4) en Forum voor Democratie (-5) staan er nu minder goed voor dan in maart 2021.

Vijf oppositiepartijen staan op winst: BBB (+26), Partij voor de Dieren (+6), JA21 (+4), GroenLinks (+4) en Volt (+3).

Tabel 2.1 - Peiling Tweede Kamerverkiezingen 15 mei 2023 (zetels)

“Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?”

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen en heeft partij van eerste voorkeur (n=1.289).

	ZETELS																+/-	
	Uitslag	Peiling															tov feb.	tov '21
		TK '21	apr '21	sep '21	jan '22	feb '22	apr '22	juni '22	juli '22	sep '22	okt '22	nov '22	dec '22	jan '23	feb. '23	apr '23		
VVD	34	34	33	26	27	29	24	22	23	21	22	21	24	24	19	24	+5	-10
D66	24	26	19	17	19	18	14	14	15	12	12	11	13	12	10	9	-1	-15
PVV	17	15	16	15	17	13	15	16	16	19	18	18	19	18	13	13	0	-4
CDA	15	14	7	8	6	7	8	6	6	7	7	7	6	7	7	5	-2	-10
SP	9	10	9	8	7	7	10	9	8	9	9	9	10	9	7	7	0	-2
PvdA	9	8	12	9	10	11	11	10	11	11	11	11	9	13	12	11	-1	+2
GL	8	6	11	11	11	13	12	12	12	12	14	13	13	12	13	12	-1	+4
FvD	8	7	5	5	4	4	4	4	6	5	5	4	4	5	3	3	0	-5
PvdD	6	6	8	8	8	8	9	10	7	10	8	10	8	10	9	12	+3	+6
CU	5	5	7	6	6	6	6	5	5	5	6	6	5	5	4	5	+1	0
Volt	3	4	6	10	9	4	5	5	5	5	4	5	5	3	7	6	-1	+3
JA21	3	6	5	10	9	10	10	9	12	10	12	13	12	10	8	7	-1	+4
SGP	3	3	3	4	4	4	5	4	4	5	4	5	5	4	3	4	+1	+1
DENK	3	3	1	2	2	3	3	3	2	2	2	1	3	3	2	2	0	-1
50+	1	1	0	1	1	2	0	1	1	1	1	1	0	0	1	2	+1	+1
BBB	1	1	6	8	8	8	12	18	15	14	13	13	12	14	31	27	-4	+26
BIJ1	1	1	2	1	1	1	2	1	1	1	1	2	1	1	1	0	-1	-1
BvNL	0	0	0	1	1	2	0	1	1	1	1	0	1	0	0	1	+1	+1
Coa- litie	78	79	66	57	58	60	52	47	49	45	47	45	48	48	40	43	+3	-35

Bron: I&O Research, mei 2023

Tabel 2.2 - Peiling Tweede Kamerverkiezingen 15 mei 2023 (percentages)

"Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?"

Basis: zou zeker/waarschijnlijk stemmen en heeft partij van eerste voorkeur (n=1.289).

	TK '21	Peiling (%)											Marge
	Uitslag	16 mei 2022	13 jun. 2022	18 jul. 2022	12 sept. 2022	18 okt. 2022	14 nov. 2022	12 dec. 2022	16 jan. 2023	13 feb. 2023	17 apr. 2023	15 mei 2023	15 mei 2023
VVD	21,9	17,4	15,3	14,0	14,6	13,2	13,6	12,9	15,0	14,8	11,8	14,9%	(12,9; 16,9)
D66	15,0	8,3	8,7	8,7	9,6	8,0	7,8	7,3	8,1	7,6	6,2	5,9%	(4,6; 7,2)
PVV	10,8	9,7	9,5	10,0	10,7	12,4	11,6	11,4	11,5	11,4	8,0	8,6%	(7,1; 10,1)
CDA	9,5	5,2	5,5	3,9	4,1	4,4	4,6	4,3	3,9	4,8	4,6	3,2%	(2,2; 4,2)
SP	6,0	5,3	6,2	5,9	5,1	6,2	5,7	5,6	6,4	5,6	4,6	4,5%	(3,4; 5,6)
PvdA	5,7	6,7	7,2	6,3	7,4	7,1	6,7	6,8	5,9	8,4	7,8	7,3%	(5,9; 8,7)
GL	5,2	8,7	7,6	7,5	7,9	8,0	9,1	8,4	8,1	7,8	8,0	7,4%	(6; 8,8)
FvD	5,0	3,3	2,9	2,8	3,8	3,2	3,2	2,5	2,9	3,1	2,3	1,9%	(1,1; 2,7)
PvdD	3,8	5,3	5,5	6,4	4,9	6,5	5,2	6,2	5,4	6,2	6,0	7,9%	(6,4; 9,4)
CU	3,4	4,1	3,8	3,6	3,3	3,4	4,1	3,7	3,6	3,3	2,8	3,6%	(2,6; 4,6)
Volt	2,4	3,3	3,7	3,2	3,6	3,4	2,6	3,5	3,3	2,4	4,5	4,3%	(3,2; 5,4)
JA21	2,4	6,6	6,7	5,8	7,8	6,7	7,4	8,4	7,6	6,6	5,3	4,9%	(3,7; 6,1)
SGP	2,1	2,7	3,1	2,9	2,6	3,2	2,8	3,4	3,1	2,8	2,4	2,6%	(1,7; 3,5)
DENK	2,0	2,	2,1	2,2	1,6	1,7	1,5	1,0	2,4	1,9	1,6	1,6%	(0,9; 2,3)
50+	1,0	0,7	0,4	1,1	0,8	0,7	1,2	1,0	0,3	0,5	0,8	1,5%	(0,8; 2,2)
BBB	1,0	5,5	7,7	11,5	9,9	9,1	8,4	8,5	7,5	9,0	19,3	16,8%	(14,7; 18,9)
BIJ1	0,8	1,0	1,5	1,2	1,1	1,2	1,0	1,2	1,0	0,7	0,8	0,3%	(0; 0,6)
BvNL	-	1,0	0,3	0,9	1,0	1,0	0,8	0,3	0,8	0,4	0,4	1,0%	(0,3; 1,7)
Anders ¹	2,0	3,0	2,0	2,2	0,3	0,4	2,7	3,6	3,3	2,5	2,9	1,8%	-
Totaal	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100		

Bron: I&O Research, mei 2023

¹ Hier wordt (nog steeds) vaak Pieter Omtzigt genoemd.

2.2 Switchgedrag sinds PS'23

Ten opzichte van de Provinciale Statenverkiezingen van 2023 blijven kiezers hun partij vaker trouw. Logisch, omdat deze verkiezen pas twee maanden geleden plaatsvonden. Vier partijen (VVD, PVV, PvdD, CU) slagen erin ruim vier op vijf kiezers vast te houden. CDA, SP en JA21 lukt dit slechts in ongeveer de helft van de gevallen.

Tabel 2.3: Huidige stemvoorkeur naar stemgedrag PS23

Basis: heeft gestemd bij de Provinciale Statenverkiezingen van 2023 (n=1.304)

	Totaal	VVD	D66	PVV	CDA	SP	PvdA	GL	PvdD	CU	JA21	BBB
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
VVD	12	86	6		7			2			4	3
D66	5		62		2		4	4			1	
PVV	7	1		80		3	1				5	6
CDA	3		2		50							
SP	4					53	4					
PvdA	6		1			3	68	1				
GL	6		5			2	5	71	1			
FvD	2											1
PvdD	6		2		1	7		6	82		1	
CU	3				3					81		
Volt	3		6			2	3		3			1
JA21	4	1		2					1		50	3
SGP	2											
DENK	1			3								
50Plus	1	1	1		1						2	
BBB	13			5	2	4	1		1		15	71
BIJ1	0		2					2	1			
BvNL	1											1
Weet ik (nog) niet	20	11	13	10	29	24	13	11	10	14	20	14

Bron: I&O Research, mei 2023

2.3 Switchgedrag sinds TK'21

Onderstaande tabel illustreert de kiezersstromen sinds de Tweede Kamerverkiezingen van 2021. Net als vorige maand wordt duidelijk dat BBB veel kiezers wegtrekt bij allerlei (voornamelijk rechtse) partijen. Drie op tien (29%) kiezers die in maart '21 nog stemden op PVV prefereren nu BBB. Ook vanuit JA21 (24%), CDA (23%), FvD (22%), CU (18%), SP (13%) en VVD (11%) stappen kiezers over naar BBB.

Daarnaast zien we dat vier partijen er niet in slagen een meerderheid van hun voormalige kiezersgroep vast te houden. Dit geldt voor CDA (25% zou opnieuw CDA stemmen), D66 (27%), FvD (29%) en SP (41%).

Tabel 2.4: Huidige stemvoorkeur naar stemgedrag TK21 ²

Basis: heeft gestemd bij de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 (n=1.504)

	Totaal	VVD	D66	PVV	CDA	SP	PvdA	GL	FvD	PvdD	CU	Volt	JA21	SGP
	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
VVD	12	51	2		2	2	1	1	2		2			
D66	5	1	27			1	1	3						
PVV	7	2		51		3	1		16					
CDA	3	1			25			1			2			
SP	4		3		2	41	6			3				
PvdA	6	1	7		3	8	54	7		1		4		
GL	6		11		1	3	8	59	2			9		
FvD	2			1				1	29					
PvdD	6	1	8	1		5	4	8		77		9		
CU	3				5		1				65			
Volt	3		7		1	2		2		2		61		
JA21	4	5		6	4	1					2		66	
SGP	2				1				1		3			94
DENK	1													
50Plus	1	2	0	1	1	2								
BBB	13	11	5	29	23	13	4	1	22	3	18		24	6
BIJ1	0													
BvNL	1				1	1			9					
Weet ik (nog) niet	20	23	28	10	25	13	19	16	12	11	8	15	10	

Bron: I&O Research, mei 2023

² Percentages voor SGP (n=32) zijn indicatief vanwege het beperkte aantal waarnemingen

2.4 Stemgedrag sterk afhankelijk van vertrouwen in overheid

Inmiddels geeft een derde (32%) van de Nederlandse bevolking aan heel veel (2%) of tamelijk veel (30%) vertrouwen te hebben in de Nederlandse overheid. Dat is geen significante afname ten opzichte van april (toen had 34% vertrouwen).

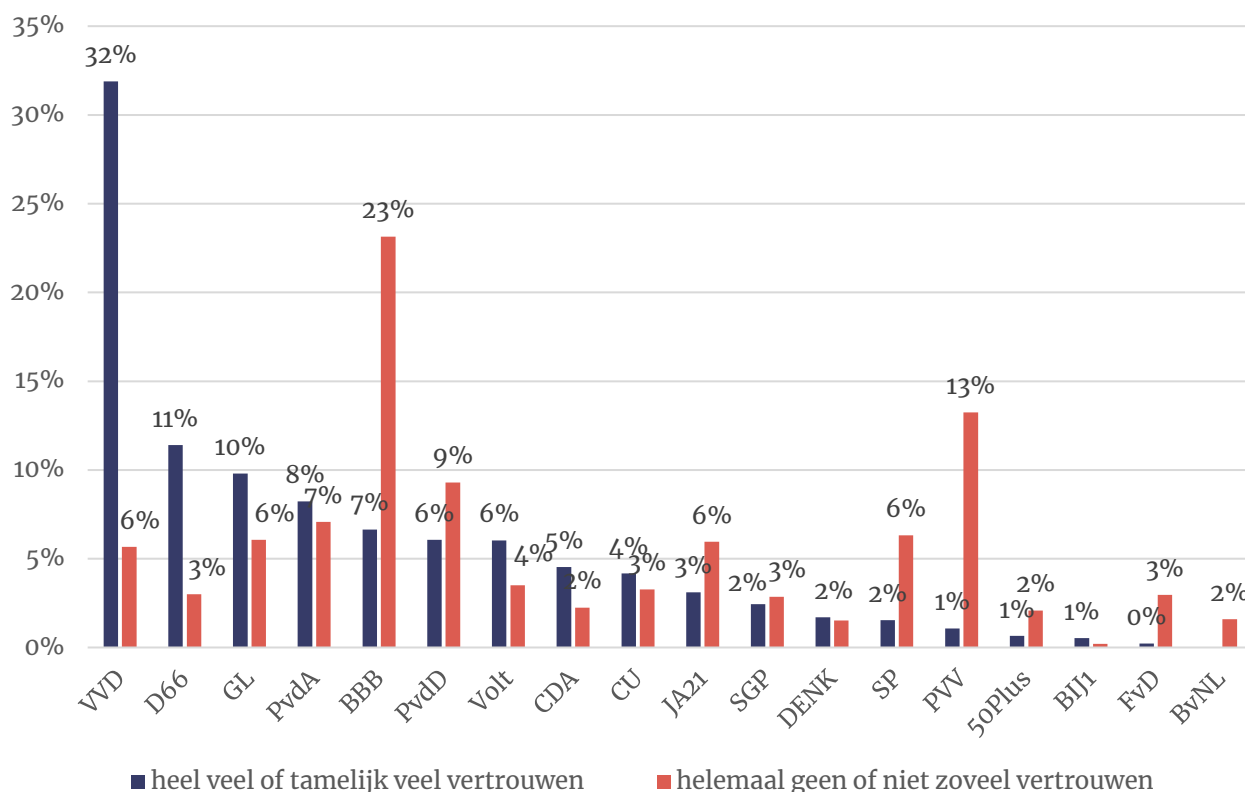
Onderstaande figuur laat zien dat stemgedrag sterk afhankelijk is van vertrouwen in de overheid. Onder Nederlanders mét vertrouwen in de overheid behaalt VVD een derde (32%) van de stemmen. Met andere woorden: als alleen kiezers met vertrouwen in de overheid zouden stemmen zou VVD circa 50 zetels behalen. Onder kiezers met niet zoveel of helemaal geen vertrouwen scoort VVD 6%, oftewel ongeveer 9 zetels.

Ook D66 (11% van kiezers met vertrouwen stemt D66, 3% kiezers zonder vertrouwen) en GroenLinks (10% vertrouwen, 6% geen vertrouwen) hebben kiezers met relatief veel vertrouwen in de overheid.

Het tegenovergestelde geldt voor BBB (7% van kiezers met vertrouwen stemt BBB, 23% kiezers zonder vertrouwen), PVV (1% wel vertrouwen, 13% geen vertrouwen), SP (2% vertrouwen, 6% geen vertrouwen) en FvD (0% vertrouwen, 3% geen vertrouwen).

Figuur 2.5: stemgedrag naar mate van vertrouwen in overheid

Basis: volledige steekproef (n=1.871)

Bron: I&O Research, mei 2023

2.5 Profiel Partij voor de Dieren-kiezer

De Partij voor de Dieren is al geruime tijd bezig aan een gestage opmars. De partij van Esther Ouwehand beschikt nu over zes zetels in de Tweede Kamer. Uit deze peiling blijkt dat dit aantal zou verdubbelen als er nu verkiezingen zouden worden gehouden. De Partij voor de Dieren trekt kiezers vanuit allerlei linkse en progressieve concurrenten. Vooral vanuit D66 stappen veel kiezers over. Onderstaande tabel illustreert dit.

Stemde bij TK'21 op	% huidige PvdD-kiezers
Partij voor de Dieren	4,5%
D66	22%
GroenLinks	7%
BIJ1	5%
SP	4%
Volt	3%
PvdA	3%
Niet gestemd	4%
Anders	7%

Als we kiezers vragen waarom zij overstappen zien we dat ex-D66-kiezers veelal teleurgesteld zijn dat D66 haar groene ambities in dit kabinet niet weet waar te maken. In de PvdD zien zij een standvastig en geloofwaardig alternatief. Ook kiezers die vanuit andere partijen overstappen noemen in overgrote meerderheid de ideeën van de PvdD omtrent klimaat, duurzaamheid, dierenwelzijn en milieu.

“D66 is voor kernenergie en doet te weinig aan tegengaan klimaat verandering en schade aan het milieu.”

Stemde D66

“D66 maakt het niet waar. PvdD heeft mijn sympathie ivm milieu en dierenleed.”

Stemde D66

“Ik ben niet erg gelukkig met de innige samenwerking met de PvdA, een partij die er aan heeft bijgedragen dat alle nutsvoorzieningen geprivatiseerd zijn.”

Stemde GroenLinks

“Ik heb lokaal PvdD gestemd omdat GroenLinks lokaal minder sterk is. PvdD is meer uitgesproken in zaken die ik nu belangrijk vind, zoals op verbod op bio-industrie en stikstofdossier en klimaat.”

Stemde GroenLinks

“PvdD : zorgen over het welzijn van de planeet. SP: zie dat daar niet zo terug.”

Stemde SP

“PvdD: onverminderde strijd voor het klimaat. Volt: Europa ook belangrijk, maar klimaat nu even belangrijker.”

Stemde Volt

“Das toch een gevoelskwestie. Ik denk dat deze partijen niet heel ver uit elkaar liggen qua belangrijke standpunten. Ik zou nu PvdD kiezen als tegenhanger voor de BBB (m.i. vreselijke partij waar we niks van kunnen verwachten).”

Stemde Volt

“Klimaat: daar is PvdA erg zwak in. Bovendien toont PvdA weinig lef.”

Stemde PvdA

“Opkomen voor het belang van de dieren in het algemeen en in de intensieve veehouderij in het bijzonder.”

Stemde VVD

Sociaal-demografisch

In het vervolg van dit hoofdstuk gaan we verder in op de kiezer van de Partij voor de Dieren. Drie vragen worden beantwoord: 1) in hoeverre verschilt de kiezer van de Partij voor de Dieren van de gemiddelde kiezer? 2) in hoeverre verschilt de huidige kiezer van de Partij voor de Dieren van Partij voor de Dieren-kiezer van de Tweede Kamerverkiezingen van maart 2021? 3) in hoeverre verschilt de kiezer van de Partij voor de Dieren van andere linkse kiezers?

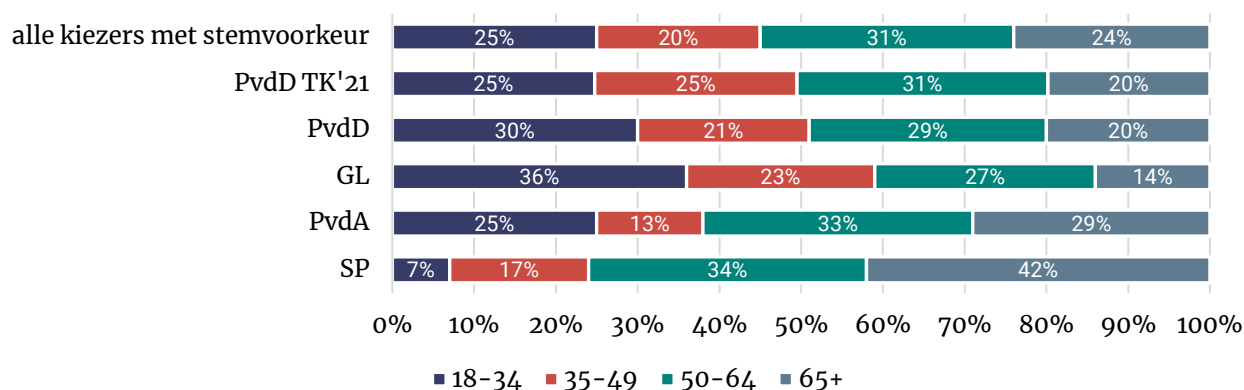
Om deze vragen te beantwoorden zoomen we eerst in op sociaaldemografische kenmerken.

De Partij voor de Dieren heeft iets meer jonge kiezers (18-34 jaar) dan gemiddeld, maar verschilt verder niet sterk van het landelijke beeld. Kiezers van GroenLinks zijn significant jonger dan die van PvdD terwijl PvdA- en SP-kiezers doorgaans juist ouder zijn.

Ten opzichte van maart '21 lijkt de gemiddelde PvdD-kiezer iets jonger te zijn geworden, maar het verschil is miniem.

Figuur 2.6: Leeftijd naar stemvoorkeur

Basis: volledige steekproef (n=1.871)

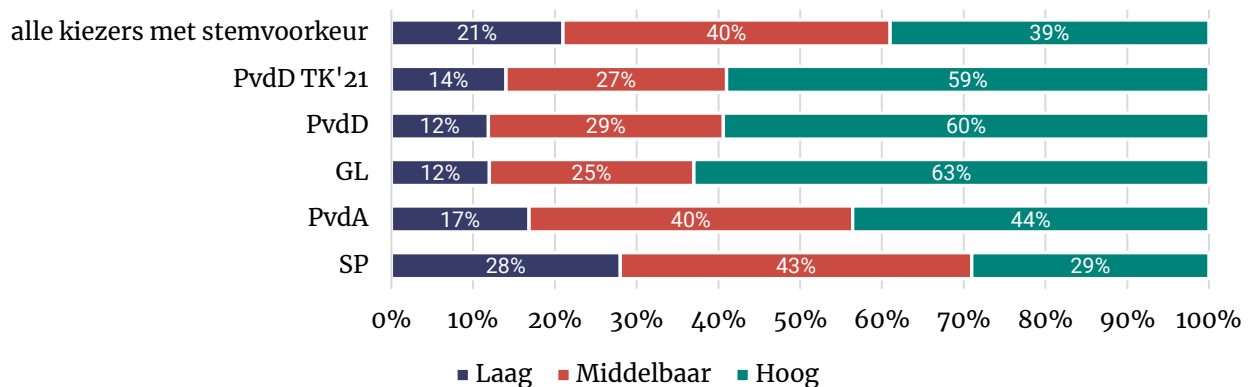

Bron: I&O Research, mei 2023

Zes op tien (60%) huidige PvdD-kiezers zijn hoogopgeleid, dat was ook zo in 2021. Dat is duidelijk meer dan het landelijk gemiddelde. Van de Nederlanders met een stemvoorkeur is 39 procent immers hoger opgeleid. GroenLinks-kiezers zijn ongeveer net zo hoogopgeleid als PvdD'ers terwijl het electoraat van PvdA en SP meer lijkt op het landelijke beeld. SP-kiezers zijn zelfs relatief laagopgeleid.

Figuur 2.7: Opleidingsniveau naar stemvoorkeur

Basis: volledige steekproef (n=1.871)

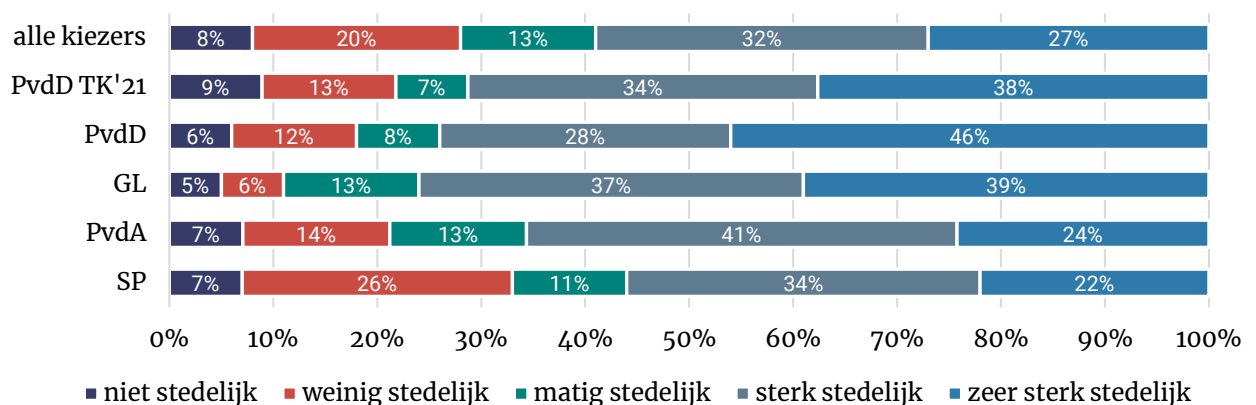

Bron: I&O Research, mei 2023

PvdD is, net als andere linkse partijen (met uitzondering van de SP), een vrij stedelijke partij. Driekwart (76%) van het huidige PvdD-electoraat woont in een sterk tot zeer sterk stedelijke omgeving. Landelijk geldt dit voor 59 procent.

Figuur 2.8: Stedelijkheid naar stemvoorkeur

Basis: volledige steekproef (n=1.871)

Bron: I&O Research, mei 2023

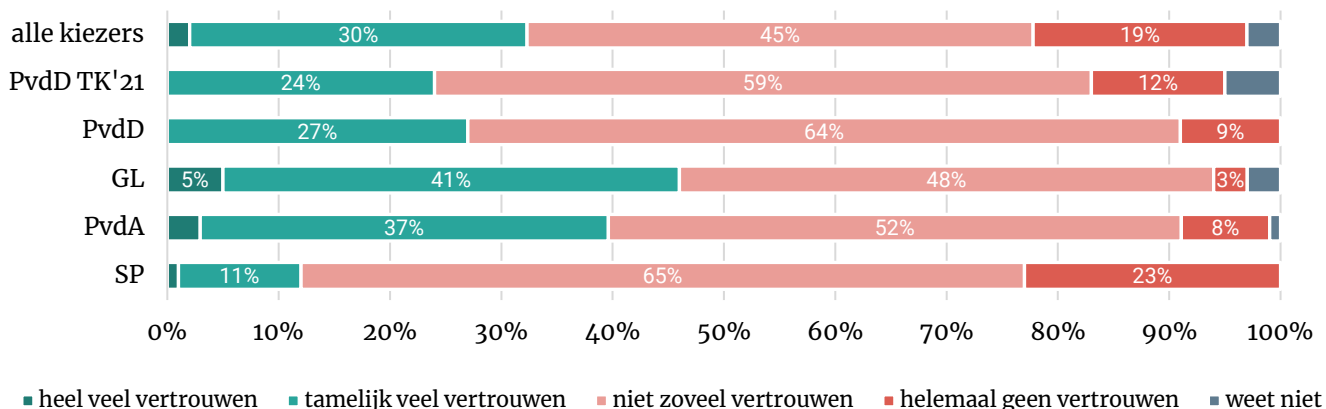

Vertrouwen in de overheid

Wat betreft demografische kenmerken lijkt de PvdD-kiezer van nu erg op huidige GroenLinks-kiezers. Deze twee kiezersgroepen lijken echter niet op elkaar als het gaat om vertrouwen in de overheid. PvdD-kiezers zijn wantrouwendere dan gemiddeld, terwijl GroenLinks-kiezers juist meer vertrouwen hebben. Dat laatste geldt ook voor PvdA-kiezers, maar juist weer niet voor SP-kiezers.

Figuur 2.9: Vertrouwen in de overheid naar stemvoorkeur

Basis: volledige steekproef (n=1.871)

Bron: I&O Research, mei 2023

Concluderend kunnen we stellen dat potentiële kiezers van de Partij voor de Dieren sterk lijken op die van GroenLinks. Ze zijn relatief jong, hoogopgeleid en stedelijk. Maar, de Partij voor de Dieren-kiezer is duidelijk wantrouwendere tegenover de overheid. In die zin lijken PvdD-kiezers meer op de aanhang van SP.

2.6 Tegengestelde bewegingen: VVD en BBB

VVD en BBB maken tegengestelde ontwikkelingen door op dit moment. VVD staat op ruim verlies (-10) ten opzichte van de Tweede Kamerverkiezingen van 2021 maar wint vijf zetels in vergelijking met april. BBB heeft juist vier zetels verloren afgelopen maand en staat op +26 sinds maart 2021.

Uit paragraaf 2.2 blijkt dat VVD er goed in slaagt haar Provinciale Staten-kiezers vast te houden. Voorts trekken de liberalen plukjes kiezers weg bij partijen als CDA, D66, BBB en JA21.

Hieronder een greep uit de motivaties van kiezers die bij de Provinciale Statenverkiezingen geen VVD stemden en dat nu wel zouden doen. De meest gehoorde redenen om toch weer bij VVD uit te komen zijn het leiderschap (in het bijzonder Rutte), de liberale beginselen en het opkomen voor ondernemers en hardwerkende Nederlanders.

“Kan de enige all round minister president leveren.”
Stemde niet bij PS'23

“Sterk leiderschap (VVD). D66 laat zich niet echt zien.”
Stemde bij PS'23 D66

“Ondernemerschap ondersteunen.”
Stemde bij PS'23 Groninger Belang

“Alles kan altijd beter maar ik vind dat Kabinet Rutte het heel goed heeft gedaan gezien de omstandigheden. Iedereen maakt fouten dus ook Rutte maar hij is zeker een van de betere mensen.”
Stemde niet bij PS'23

“Als redelijk tegengewicht tegenover de linkse partijen.”
Stemde niet bij PS'23

“Hun complete programma.”
Stemde BvNL bij PS'23

“liberale gedachtengoed nemen van verantwoordelijkheid”
Stemde bij PS'23 BoerBurgerBeweging

“Totale beleid”
Stemde bij PS'23 BoerBurgerBeweging

“Mark Rutte heeft een koers ingezet. Het zou zonde zijn om dat weer te veranderen”
Stemde bij PS'23 JA21

“Rutte”
Stemde bij PS'23 CDA

“Betrouwbaar en standvastig. Komt op voor de hard werkende mensen.”
Stemde niet bij PS’23

“Dat het beloond moet worden om te werken.”
Stemde niet bij PS’23

“De liberale ideologie spreekt me aan. Zo leef ik ook.”
Stemde niet bij PS’23

“De leider”
Stemde niet bij PS’23

“Klimaatdrammers” [I&O: is een verwijzing naar D66]
Stemde bij PS’23 D66

“Er gebeuren momenteel geen rare dingen in de partij en de partij is altijd herkenbaar welke richting ze op willen.”
Stemde niet bij PS’23

Daling BBB is lastig te verklaren

BBB is nog altijd zeer populair en zou circa 27 zetels behalen als er nu verkiezingen zouden worden gehouden. Belangrijke redenen om op de partij te stemmen zijn nog altijd de standpunten rondom stikstof en boeren en de duidelijke taal van o.a. politiek leider Caroline van der Plas. Wel zien we dat BBB vier zetels verliest ten opzichte van april.

Kiezers die bij de Provinciale Statenverkiezingen BBB stemden maar nu niet meer, wijken vooral uit naar PVV (6%), JA21 (3%) of VVD (3%). Een nog groter deel van die kiezersgroep (14%) heeft nu geen partijvoorkeur.

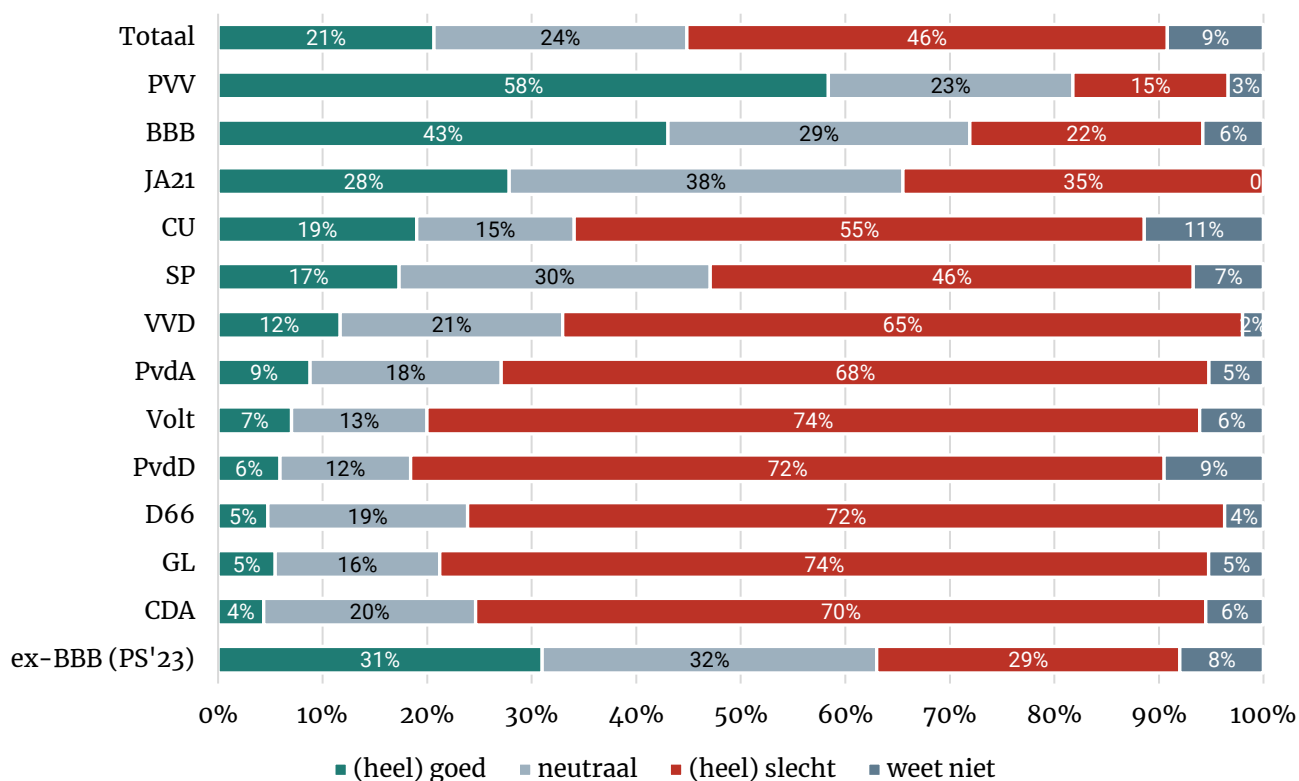
Zelensky?

Een mogelijke verklaring voor het verlies van BBB is de ophef die ontstond op 4 mei. Destijds weigerde Van der Plas bij een bijeenkomst te zijn met de Oekraïense President Zelensky. Van der Plas vond het ongepast omdat de bijeenkomst op 4 mei plaatsvond, de dag van de Nationale Dodenherdenking. Dit is de dag “we onze oorlogsslachtoffers herdenken”, aldus Van der Plas.

Zeven op tien (69%) Nederlanders kregen iets mee van de weigering van Van der Plas.

Nederlanders zijn vaker negatief (46%) dan positief (21%) over de afwezigheid. Onder huidige kiezers van PVV (58% goed, 15% slecht) en BBB (43% goed, 22% slecht) vindt men het vaker een goede dan slechte zaak. Kiezers die in bij de PS-verkiezingen BBB stemden en nu niet meer zijn verdeeld: 31% vindt het een goede actie van Van der Plas, 29% vindt van niet. Deze kiezersgroep is dus minder positief over het voorval dan de kiezers die nog altijd BBB zouden stemmen. Het lijkt er echter ook niet op dat BBB veel kiezers is kwijtgeraakt door het voorval omdat geen enkele respondent het noemt als reden om over te stappen in de open antwoorden.

Figuur 2.10: Wat vindt u ervan dat Van der Plas niet aanwezig was? Basis: volledige steekproef (n=1.871)

Bron: I&O Research, mei 2023

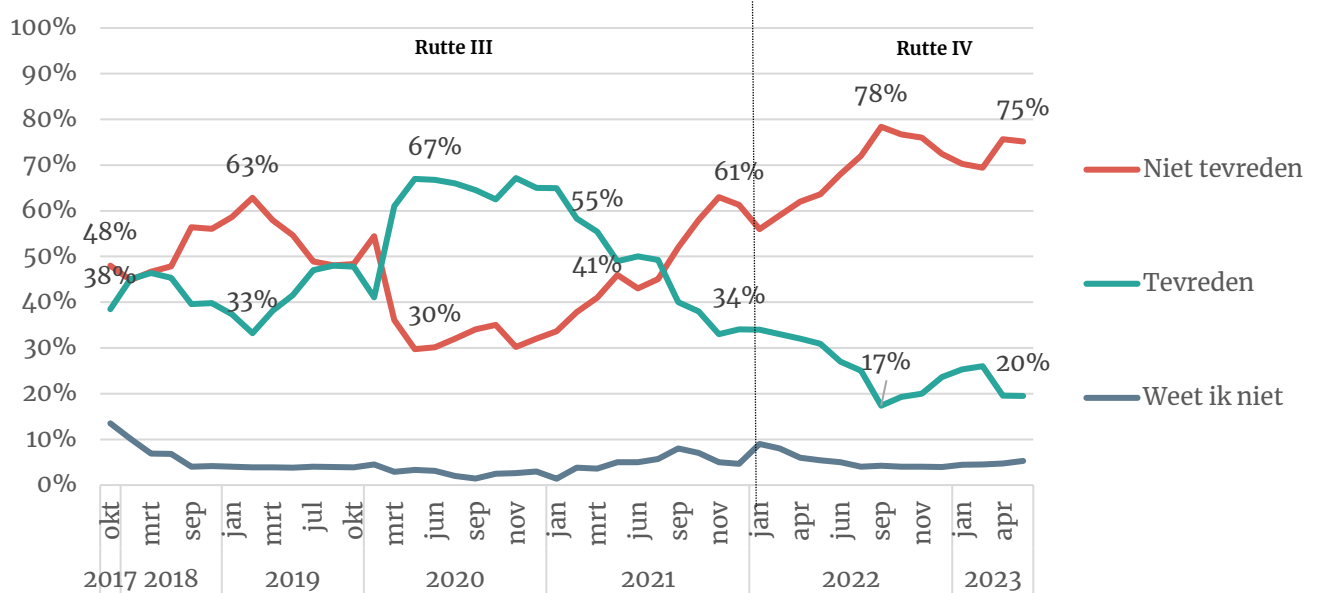

2.7 Ontevredenheid met kabinet stabiliseert

Drie op vier (75%) kiezers zijn nu ontevreden met het kabinet. Net zoveel als vorige maand. Een vijfde (20%) geeft aan wél tevreden te zijn.

Figuur 3.1: Hoe tevreden of ontevreden bent u over het kabinet Rutte III/IV?

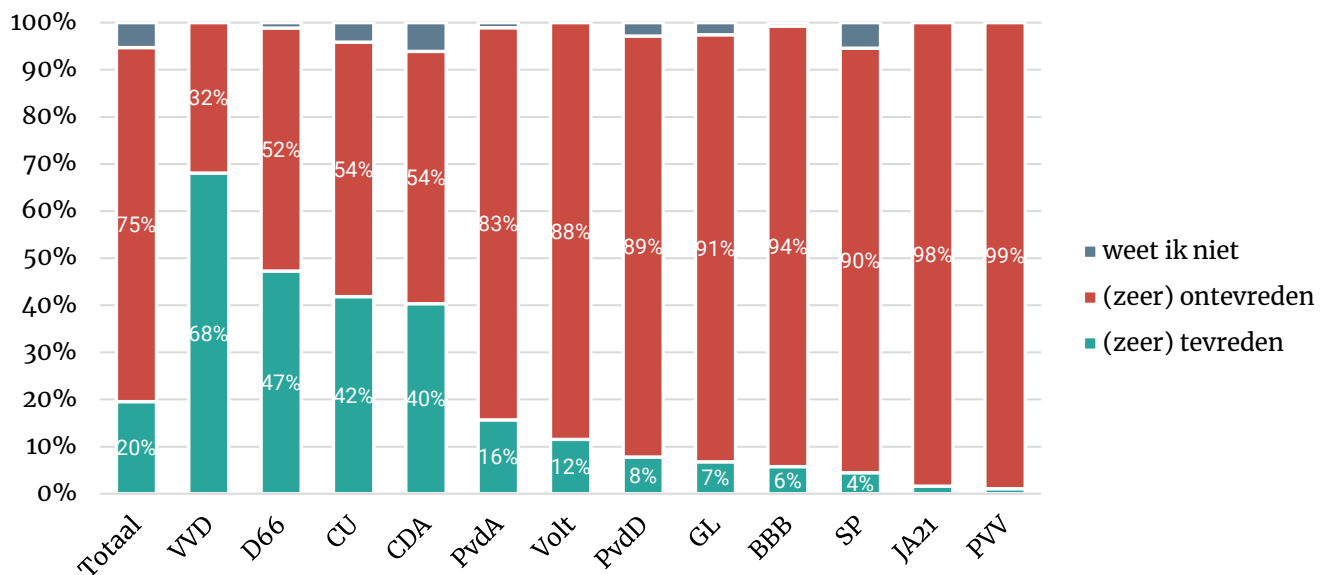
Basis: volledige steekproef (n=1.871)

Bron: I&O Research, mei 2023

VVD-kiezers zijn nog altijd in de meerderheid (68%) tevreden. Dat geldt niet voor kiezers van D66 (47%), CU (42%) en CDA (40%). Kiezers van oppositiepartijen zijn nog veel ontevredener.

Figuur 3.2: tevredenheid naar partijvoorkeur

Bron: I&O Research, mei 2023

3 Politiek leiders

3.1 Bekendheid politici

De enige politicus die duidelijk bekender is geworden sinds september 2022 is Caroline van der Plas. Haar bekendheid is gestegen van 77 naar 86 procent.

Tabel 4.1: Welke van onderstaande politici kent u?

Basis: volledige steekproef (n=1.871)

	mrt 2021	apr 2021	mei 2021	juni 2021	sept. 2021	okt. 2021	dec. 2021	mei 2022	sep. 2022	mei 2023
Rutte	94%	94%	95%	96%	98%	95%	95%	96%	97%	95%
Wilders	94%	94%	94%	94%	96%	95%	94%	95%	96%	94%
Baudet	90%	89%	91%	90%	94%		89%	92%	92%	91%
Klaver	90%	89%	90%	90%	93%	90%	90%	92%	93%	90%
Kaag	79%	84%	86%	85%	92%	87%	88%	92%	92%	90%
Omtzigt						86%	88%	89%	88%	86%
Van der Plas		31%	39%	42%	59%		59%	71%	77%	86%
Simons									87%	86%
Hoekstra	83%	83%	86%	85%	89%	85%	86%	89%	88%	85%
Marijnissen		80%	79%	80%	79%	84%	78%	79%	84%	82%
Eerdmans	56%	59%	57%	59%	62%		58%	62%	60%	61%
Kuiken									52%	52%
Van Haga									57%	57%
Azarkan									57%	54%
Ouwehand	45%	47%	47%	48%	51%		45%	47%	48%	51%
Dassen	15%	29%	26%	24%	28%		25%	40%	35%	36%
Den Haan									32%	31%
Bikker										22%

Bron: I&O Research, mei 2023

3.2 Waardering

Ten opzichte van september 2022 zijn geen significante wijzingen opgetreden in de waarderingcijfers van politici.

Tabel 4.2: En hoe waardeert u deze politicus op een schaal van 1 tot 10?

Basis: volledige steekproef (n=1.871), vraag alleen gesteld als respondent politicus kent

	sept '16	sept '17	sept '18	sept '19	dec '20	sept '21	dec '21	mei '22	sept '22	mei '23
Omtzigt					7,2	7,0	7,1	7,4	7,0	7,3
Van der Plas						5,4	5,7	6,2	5,8	6,0
Marijnissen			5,9	5,4	5,5	5,5	5,7	5,7	5,4	5,4
Dassen						6,0	6,3	5,6	5,3	5,4
Bikker										5,4
Van der Staaij	5,7	5,1	5,7	4,8	4,7	4,9			5,0	5,3
Kuiken								5,9	5,4	5,2
Ouwehand					4,8	5,3	5,3	5,4	5,0	5,2
Eerdmans					4,1	4,7	4,8	5,2	4,8	4,7
Klaver	6,0	6,3	5,6	5,5	5,3	4,9	5,0	5,1	4,7	4,7
Rutte	5,8	6,1	5,7	6,2	7,1	5,6	5,4	5,0	4,5	4,7
Hoekstra		6,7	6,4	6,9	7,0	5,0	4,9	5,1	4,3	4,3
Wilders	3,7	3,8	3,9	4	4,4	4,1	4,3	4,2	4,2	4,2
Azarkan					2,9	3,9			4,0	4,2
Kaag		7,5	6,5	6,4	5,8	4,9	4,7	4,3	4,1	4,0
Den Haan						3,3			3,4	3,7
Van Haga						3,6			3,5	3,5
Simons						2,9			2,8	2,8
Baudet		4,2	4,1	3,5	2,9	2,5	2,4	2,4	2,4	2,2

Bron: I&O Research, mei 2023

4 Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 12 tot en met maandag 15 mei 2023. In totaal werkten 1.872 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek.

I&O Research voerde dit onderzoek uit op eigen initiatief. Er is geen opdrachtgever.

Het grootste deel van de steekproef (n=1.673) is afkomstig het I&O Research Panel, 199 respondenten deden mee via PanelClix. Dit zijn allen Nederlanders met een niet-westerse migratieachtergrond.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in maart 2021. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard. Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van n=2.000 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Het I&O Research Panel werkt met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

I&O Research

I&O Research is het grootste onderzoeksbureau voor overheid en non-profit (volgens de MarktOnderzoeksAssociatie, MOA, 2021). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies. Wij werken voor overheids- en non-profitorganisaties.

I&O Research heeft vestigingen in Amsterdam en Enschede.

I&O Research is lid van de MarktOnderzoeksAssociatie (MOA), maakt deel uit van de Research Keurmerk Groep en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. I&O Research is ISO 9001-, ISO 20252-, ISO 27001-, ISO 27701- en NEN-5710 gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 20252-Annex A gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

I&O Research Enschede

Zuiderval 70
Postbus 563
7500 AN Enschede
T (053) 200 52 00
E info@ioresearch.nl
KVK-nummer 08198802

I&O Research Amsterdam

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
T (020) 308 48 00
E info@ioresearch.nl